

MED DVEMA VOLITVAMA V LJUDSKE ODBORE

Ce bi morali naš gospodarski razvoj od zadnjih volitev do letos oceniti z dvema besedama, tedaj bi rekli: stabilizacija in vzpon. Industrijska proizvodnja se je krepko povečala (l. 1952 je bila nekaj nad en in pol krat večja kakor l. 1939, letos pa bo trikrat večja) in se je znatno približala stvarnim potrebam tržišča, posebno ko je govora o potrošnem blagu. V kmetijstvu so se začeli čutiti, čeprav za sedaj v še zelo skromni meri, rezultati dolgoletnih investicij, prepričevanj in propagande. Industrija začena imeti pomembnejšo vlogo v izvozu. Investira se bolj umerjeno, cene se ustaljujejo, industrija in tržišče pa sta bolj založena. Delovna storilnost se postopoma izboljšuje, to pa je prvi pogoj za ustalitev in postopno izboljševanje osebne potrošnje.

Računajo, da bo industrijska proizvodnja letos za več kakor 86 odstotkov večja kakor l. 1952. To pomeni, da je znašal povprečen porast približno 15 odstotkov na leto in je tako eden izmed največjih na svetu. Na tak porast je predvsem vplivalo veliko število novih objektov, ki so bili prav ta leta dokončani in izročeni v obratovanje, nadalje splošna stabilizacija gospodarstva, krepitev in izpopolnjevanje delavskega samoupravljanja, boljša preskrba z električno energijo, gorivom in drugimi proizvodnimi materiali, izpopolnjevanje gospodarskih predpisov ter instrumentov in vrsta drugih činiteljev.

Vzporedno s proizvodnjo je raslo tudi število delavcev, vendar v manjši meri. Od l. 1952 do 1956 se je proizvodnja v industriji povečala za 62 odstotkov, a število delavcev za 38 odstotkov. Letos je razlika še večja: v prvih sedmih mesecih se je proizvodnja povečala za 19 odstotkov, a delovna sila za 6 odstotkov. Delovna storilnost torej počasi, vendar sigurno narašča, a to je najvažnejši činitelj za gospodarski napredek in posebno za ustvarjanje pogojev za nadaljnje postopno izboljšanje življenjskih pogojev državljanov.

Proizvodnja se čedalje bolj prilagaja dejanskim potrebam tržišča. Do l. 1952 je rasla proizvodnja strojev, aparatov in sploh delovnih sredstev tri do štiri krat hitreje kakor proizvodnja materiala za proizvodnjo ali potrošnega blaga. V zadnjih dveh, treh letih se je to spremenilo tako, da je letos v primerjavi z l. 1952 porast približno enak za vse tri vrste blaga. V teh letih se je proizvodnja čedalje bolj usmerjala h kritju osebne potrošnje in potreb kmetijstva. Naj navedemo, kakšna je bila mesečna proizvodnja nekaterih značilnih izdelkov:

	1952	1957 (januar-julij)
bombažne tkanine (milijonov kv. m.)	9,3	17
volnene tkanine (milijonov kv. m.)	1,7	2,6
radijski aparati	2270	16.947
dvokolesa	775	6.236
kmetijski stroji (ton)	510	1.635
umetna gnojila (ton)	5800	28.950

Tudi v samem kmetijstvu smo začeli letos opazati prve, za zdaj skromne rezultate dosedanjih ukrepov in investicij. Ne izražajo se v dobri letini (ki je tudi sedaj predvsem odvisna od vremenskih razmer), temveč v tem, kar je bilo letos dejansko napravljenega za pospeševanje kmetijstva: pri obdelavi zemlje je bilo zaposlenih 17 tisoč traktorjev nasproti 6266 v l. 1952, porabili smo sedemkrat več umetnih gnojil in precej več sortnega semena, a kar je še važnejše, kmetje sedaj sami množično zavestno sprejemajo in izvajajo nove ukrepe: povpraševanje po umetnih gnojilih in nekaterih vrstah sortnih semen je danes večje, kakor moremo gnojil in semen nabaviti, letos so bile posejane večje površine kakor kdaj koli po vojni, prah in neobdelanih površin je znatno manj kakor prej, kooperacije v zadrugah so čedalje bolj številne in bolj uspešne.

Kakšen pomen ima za našo državo napredek kmetijske proizvodnje, je najbolj jasno razvidno iz tega, da je uvoz hrane v zadnjih treh letih (1954, 1955, 1956) bil več kakor dva in pol krat večji kakor ves naš primanjkljaj v trgovinski bilanci z inozemstvom (primanjkljaj je dejansko negativna razlika med uvozom in izvozom). V prvih sedmih mesecih letos se je uvoz hrane še povečal, glavno povečanje pa je šlo na račun uvoza materiala za proizvodnjo, o čemer bo našel bralec obširnejše pojasnilo v stalnem statističnem prikazu o zunanji trgovini na četrti strani.

V izvozu je karakterističen čedalje večji delež industrije. Ta delež je bil po letih naslednji:

l. 1939	62,4 % skupnega izvoza
l. 1954	71 % skupnega izvoza
l. 1955	76 % skupnega izvoza

l. 1956	73 % skupnega izvoza
l. 1957 (januar-julij)	75 % skupnega izvoza

Pri tem stalno narašča izvoz visoko obdelanih proizvodov in tudi takih, ki jih pred vojno sploh nismo izvažali (strojev, naprav, elektrotehničnega materiala, ladij in drugih prevoznih sredstev). Pred vojno so surovine in drugi nepredelani proizvodi tvorili 55 odstotkov skupnega izvoza, a lani 37 odstotkov. In nasprotno: pred vojno smo izvozili le 5 odstotkov proizvodov visoke obdelave, a lani 20 odstotkov.

V teh letih so bili večinoma dokončani tako imenovani »ključni« objekti povojne graditve, tako da je bilo mogoče preiti na bolj umerjena investicijska vlaganja. Ker je napredovalo vse gospodarstvo in ustvarjalo večje materialne možnosti, ni bilo potrebe, da bi investicije stalno absolutno zmanjševali, temveč smo jih obdržali v mejah, ki jih dopušča gospodarski razvoj.

L. 1952 so znašale 287 milijard, l. 1953 363 milijard, l. 1954 je še prišlo do znatnejšega porasta — na 425 milijard, toda že l. 1955 je porast manjši — na 449 milijard, med tem ko je lani prišlo do določenega zmanjšanja — na 434 milijard.

V prvih mesecih letos je spet prišlo do močnejšega porasta, storili pa smo ukrepe, da se ta porast ponovno spravi v meje dejanskih možnosti. O tem smo pisali v prejšnji številki v članku »Osebnost in splošna potrošnja v letošnjem letu«.

Tako gibanje gospodarstva in ukrepi, ki smo jih storili, so pripeljali do postopnega stabiliziranja vsega gospodarskega življenja, posebno pa do stabilizacije na tržišču industrijskih izdelkov. Cene proizvajalcev industrijskega blaga so danes v povprečju nižje kakor lani oziroma so višje za nekaj več kakor 7 odstotkov nego v l. 1952 (porast znaša povprečno nekaj več kakor en odstotek na leto). V prodaji na drobno je še manjši: že od novembra l. 1955 ostaja povprečje enako, a danes je le za tri odstotke višje kakor l. 1952.

S cenami kmetijskih pridelkov ni tako. Se vedno nihajo v odvisnosti od letine in še nadaljnji napredek kmetijske proizvodnje bo bolj odločno vplival, da se bodo ta nihanja postopno omejila na najmanjšo mero. Dodati pa vendarle moramo, da je porast cen v nadrobni prodaji precej zavrt; medtem ko so občutnejše porasle cene proizvajalcev.

Predvsem zaradi takega gibanja cen kmetijskih pridelkov so od l. 1952 do lani porasli življenjski stroški delavske družine za 22 odstotkov, a uslužbenske za 20 odstotkov. Če gibanje življenjskih stroškov primerjamo z gibanjem plač, lahko dobimo predstavlo o realni plači, to je o količini blaga in uslug, ki jo je mogoče dobiti za plačo. Po nekem računu se je realna plača delavcev l. 1954 povečala za osem odstotkov, predlanskim in lani pa se je znova zmanjšala.

Letos je povišanje realnih plač in sploh osebne potrošnje ena izmed glavnih nalog družbenega plana. V zvezi s tem so bili storjeni ukrepi, da se skladi potrošnega blaga povečajo in obogate. Kakor smo že poročali v prejšnji številki, se realizira povečanje osebne potrošnje v povprečju tako, kakor je bilo določeno. K temu bo vsekakor prispevalo tudi izpopolnjevanje sistema nagrajevanja, ki omogoča, da zasluži delavec razen tarifne postavke čedalje večji znesek pod pogojem, da uspešne dela in več proizvaja.

V perspektivnem planu gospodarskega razvoja, ki ga pripravljamo, posvečamo posebno pozornost naporom, da bi ohranili povečanje osebne potrošnje, ki je bilo doseženo letos, a nadalje, da se ta porast postopno še naprej zviša v sorazmerju s splošnim gospodarskim napredkom. Rezultati teh naporov bodo odvisni predvsem od organov upravljanja v podjetjih in od samega delavskega razreda, ker bo vsak delavec s povečanjem proizvodnje in delovne storilnosti hkrati povečeval tudi svoj zaslužek, a po drugi strani razpoložljivo količino blaga, s katerim naj se zadovolji povpraševanje. M. J.